

adviseurs in
ruimtelijke
ontwikkeling

Quick scan natuur en beveronderzoek

Wijk bij Duurstede, Stadshaven

Gemeente Wijk bij Duurstede

Datum: 27 juni 2022

Actualisatie: 5 augustus 2024

Projectnummer: 140403.01

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Plangebied	3
2	Wettelijk kader	7
2.1	Gebiedsbescherming	7
2.2	Soortenbescherming	8
2.3	Bescherming houtopstanden	8
3	Onderzoeksmethode	9
3.1	Deskundigheid	9
3.2	Werkwijze	9
4	Resultaat	11
4.1	Gebiedsbescherming	11
4.2	Soortenbescherming	13
4.3	Bescherming houtopstanden	22
5	Conclusie en advies	23
5.1	Gebiedsbescherming	23
5.2	Soortenbescherming	23
5.3	Bescherming houtopstanden	24
5.4	Vervolgstappen	24
	Geraadpleegde bronnen	3
	Bijlage 1. Wettelijk kader	5

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Aan de Havenweg te Wijk bij Duurstede ligt de Stadshaven. De gemeente Wijk bij Duurstede is voornemens om op deze een vaste aanmeerlocatie van een horecaboot te realiseren. Daarnaast wordt het parkeerterrein uitgebreid en wordt er een nieuw sanitair gebouw geplaatst. Deze ontwikkelingen passen niet binnen het vigerende bestemmingsplan. In 2018 is de meest recente versie van een quick scan flora en fauna opgesteld. Dit rapport is een actualisatie van deze quick scan met de meest recente plannen en de beoordeling daarvan. Daarnaast is gericht onderzoek naar de bever uitgevoerd omdat reeds bekend is dat de bever in de directe omgeving van het plangebied voorkomt.

Voor de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan is het noodzakelijk dat de haalbaarheid ervan wordt aangetoond. Er dient daarom vanuit de ecologie onderzocht te worden of met de ruimtelijke ontwikkelingen die het plan toestaat sprake is van overtreding van de geldende natuurwet- en regelgeving. Voorliggende rapportage zet door middel van een quick scan natuur uiteen of met de ruimtelijke ontwikkeling mogelijk sprake kan zijn van het verstoren van beschermde natuurgebieden en beschermde soorten en of nader onderzoek hiernaar noodzakelijk is.

1.2 Plangebied

1.2.1 Huidige situatie

Het plangebied bevindt zich in het buitengebied aan de rand van de kern van Wijk bij Duurstede. Wijk bij Duurstede ligt tussen de Utrechtse Heuvelrug en de Neder-Rijn die direct ten zuiden van de kern ligt. De omgeving kenmerkt zich verder door agrarische gronden en kleine bospercelen.

Het plangebied ligt op het terrein van de Stadshaven, gelegen tussen de Lekdijk en de Rijndijk. Ten noorden van het plangebied staan woonhuizen en ten oosten, zuiden en westen van het plangebied liggen de Rijn en de bijbehorende uiterwaarden. Navolgende afbeeldingen geven de globale ligging van het plangebied weer.

Topografische kaart met de globale ligging van het plangebied (rood omcirkeld). Bron: Google Maps. Bewerking: SAB.

Luchtfoto met de globale ligging van het plangebied (groen gearceerd) en de verschillende deelgebieden (cijfers). Bron: Google Earth. Bewerking: SAB.

Op 2 juni 2022 is een veldbezoek uitgevoerd. Het veldbezoek vond plaats tijdens de opbouwende fase voor een festival in de haven. Het plangebied bestaat uit vijf kleine deelgebieden (zie voorgaande afbeelding). Daarnaast is er een deelgebied waar een gebouw staat die in 2016 is vergund als verblijfsrecreatie, maar waar geen ontwikkelingen of werkzaamheden worden bestemd. De daadwerkelijke functie zal ook niet veranderen ten opzichte van de huidige situatie. Dit gebied zal daarom verder buiten beschouwing worden gelaten. Deelgebied 1 is een kruidenrijk grasland waarop een klein sanitair gebouw staat. Hier ten zuidoosten van ligt deelgebied 2 dat geheel uit gemaaid grasland bestaat. Weer ten zuidoosten hiervan ligt deelgebied 3, dat volledig in het water van de Neder-Rijn ligt. Deelgebied 4 betreft de passagiershavens in het westen van de haven. Deelgebied 5 betreft de ligplaats van een bunkerboot die zal worden wegbestemd. Navolgende afbeeldingen geven een impressie van het plangebied ten tijde van het veldbezoek.

Plangebied ten tijde van het veldbezoek met deelgebied 1 (linksboven), deelgebied 2 (rechtsboven) en deelgebied 3 (midden), deelgebied 4 linksonder en deelgebied 5 rechtsonder.

1.2.2 Toekomstige situatie

In de toekomst zal in het plangebied een nieuw sanitair gebouw worden gerealiseerd (deelgebied 1) en zal het parkeerterrein worden uitgebreid met 24 parkeerplaatsen en maximaal zes camperplaatsen (deelgebied 2). Het water in het zuiden zal worden bestemd als de aanlegplaats van een Horecaboot (deelgebied 3). In deelgebied vier wordt de passantenhaven geoptimaliseerd. Hierdoor worden er flexibelere regels aangenomen voor het realiseren aanlegsteigers. Ten opzichte van de huidige regels kunnen er maximaal 6 extra ligplaatsen bijkomen. De oude bunkerboot die in deelgebied 5 ligt zal worden verwijderd. Voor de aanlegbestemming in deelgebied 3 en 4 zijn geen ruimtelijke ingrepen noodzakelijk. Er liggen al steigers waar de boot kan aanmeren. In deelgebied 1 zal het huidige sanitair gebouw worden verwijderd. Voor de plannen hoeven geen bomen te worden gekapt. Wel zal een deel van het huidige grasland in deelgebieden 1 en 2 verdwijnen.

2 Wettelijk kader

Hieronder staat een samenvatting van het wettelijk kader. Een uitgebreide beschrijving staat in bijlage 1.

2.1 Gebiedsbescherming

2.1.1 *Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden*

Op grond van de Wet natuurbescherming kunnen natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna, door de Minister worden aangewezen ter uitvoering van de Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijn, de zogeheten Natura 2000-gebieden. Ook kan de Minister op grond van deze wet in enkele specifieke gevallen bijzondere nationale natuurgebieden aanwijzen.

Bij de aanwijzing van een Natura 2000-gebied worden voor het gebied instandhoudingsdoelstellingen voor te beschermen soorten en/ of habitats vastgesteld. Het is verboden om zonder vergunning projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die de instandhoudingsdoelstellingen kunnen schaden. Verder geldt dat een plan, dat significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, door een bestuursorgaan pas vastgesteld kan worden indien een passende beoordeling is gemaakt.

2.1.2 *Natuurnetwerk Nederland*

De Wet natuurbescherming draagt Gedeputeerde Staten op, om in hun provincie te zorgen voor een landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland. De bescherming van dit natuurnetwerk wordt geregeld bij provinciale verordening. Daarnaast kunnen provincies bij provinciale verordening andere gebieden met bijzondere natuurwaarden beschermen, genaamd bijzondere provinciale natuurgebieden en bijzondere provinciale landschappen.

De provincie Utrecht heeft de bescherming van Natuurnetwerk Nederland opgenomen in artikel 2.4 van de provinciale ruimtelijke verordening. Als er sprake is van ruimtelijke ontwikkelingen die leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN, dan mag de voorgenomen ontwikkeling niet doorgaan, tenzij deze voldoet aan enkele randvoorwaarden. Indien het een ontwikkeling betreft van groot openbaar belang, er geen reële alternatieven zijn, en de negatieve effecten zoveel mogelijk beperkt worden, is de ontwikkeling wel mogelijk. De overblijvende effecten moeten dan wel gecompenseerd worden door realisatie van nieuwe natuur elders.

Naast het NNN kent de provincie Utrecht ook gebiedsbescherming van de Groene Contour, zoals beschreven in artikel 3.15 van de ruimtelijke verordening. In deze gebieden liggen kansen voor het realiseren van ecologische kwaliteiten die het NNN kunnen versterken. Binnen deze gebieden zijn onomkeerbare ingrepen en processen niet toegestaan wanneer de ontwikkeling van natuur onmogelijk maken, tenzij deze ingrepen voortkomen uit een groot openbaar belang en alternatieven ontbreken.

De bescherming van weidevogelkerngebieden en waterparels staat beschreven in de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie. Voor de weidevogelkerngebieden worden gemeenten gevraagd bij hun planvorming rekening te houden met effecten op weidevogels. Bij waterparels worden gemeenten gevraagd bij de planvorming rekening te houden met de leefgebieden van bijzondere soorten.

2.2 Soortenbescherming

De bescherming van dier- en plantensoorten is geregeld in de Wet natuurbescherming. Voor een aantal soorten is door middel van verboden een beschermingsregime opgenomen. Er is een apart beschermingsregime voor Vogelrichtlijnsoorten, voor Habitatrichtlijnsoorten en voor andere soorten. Naast de beschermde plant- en diersoorten geldt voor al de in het wild levende soorten ook een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor aanwezige soorten zoveel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

Provinciale Staten kunnen in een verordening een vrijstelling verlenen van de verboden van de wet. De provincie Utrecht heeft besloten voor een aantal algemeen voorkomende zoogdiersoorten en amfibieën een vrijstelling te verlenen, voor handelingen die men verricht in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling en voor handelingen in het kader van bestendig beheer en onderhoud. Het betreft de soorten aardmuis, bosmuis, bunzing, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel, gewone bosspitsmuis, haas, hermelijn, huisspitsmuis, konijn, ondergrondse woelmuis, ree, rosse woelmuis, tweekleurige bosspitsmuis, veldmuis, vos, wezel, woelrat, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, meerkikker en middelste groene kikker.

Daarnaast zijn de verboden niet van toepassing op handelingen die men uitvoert in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud, wanneer men die handelingen uitvoert conform een goedgekeurde gedragscode. Tot slot kunnen Gedeputeerde Staten, wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat, onder bepaalde voorwaarde een ontheffing verlenen van de verboden.

2.3 Bescherming houtopstanden

Het is verboden houtopstanden geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, zonder voorafgaande melding bij de provincie. Een houtopstand is hierbij gedefinieerd als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 vierkante meter of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat. De wet schrijft verder voor dat wanneer een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, de grond binnen drie jaar moet worden herbeplant.

Bovenstaande bescherming geldt niet voor alle houtopstanden. De regels zijn onder meer niet van toepassing op houtopstanden op erven of in tuinen en op houtopstanden binnen de, bij besluit van de gemeenteraad, vastgelegde grenzen van de bebouwde kom. Ook voor het dunnen van een houtopstand gelden de regels niet.

3 Onderzoeksmethode

3.1 Deskundigheid

Kwaliteit van het ecologisch onderzoek en het geleverde product staan bij SAB hoog in het vaandel. Mede daarom zijn wij aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus (NGB); de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. Om aan onze standaard te voldoen, wordt ecologisch onderzoek enkel uitgevoerd door deskundigen. Onder een ecologisch deskundige verstaan we iemand met aantoonbare ervaring en kennis op het gebied van de ecologie van de betreffende soorten. Onze deskundigen voldoen aan de eisen van een ecologisch deskundige zoals de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland die stelt. Ecologen in opleiding tot deskundige werken altijd onder begeleiding van een deskundige.

3.2 Werkwijze

Quick scan natuur:

Voor het onderzoek werd een bureaustudie uitgevoerd en werd een veldbezoek aan de locatie gebracht. Als eerste werd voor het onderzoek, op basis van informatie van de opdrachtgever, het plangebied in beeld gebracht en werden de toekomstige ontwikkelingen beschreven. Vervolgens werd onderzocht welke beschermde plant- en diersoorten in de omgeving van het plangebied zijn te verwachten. Hiervoor werd de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd op 1 juni 2022, waarbij waarnemingen van de afgelopen 10 jaar werden opgevraagd. Aanvullend hierbij is gebruik gemaakt van andere bronnen, als websites en verspreidingsatlassen (zie bijlage 1). Bij deze bureaustudie werd ook de ligging van het plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden en gebieden die via de provinciale verordening zijn beschermd onderzocht. Hiervoor werd onder meer informatie van de website van de provincie geraadpleegd.

Vervolgens werd een veldbezoek aan het plangebied en de directe omgeving ervan gebracht. Dit bezoek vond plaats op 2 juni 2022, bij droog, helder weer, zwakke wind en een temperatuur van circa 15 graden. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de habitats ter plaatse en om de geschiktheid van het plangebied voor de verschillende soortgroepen te beoordelen. Het veldbezoek heeft niet de status van een volledige veldinventarisatie. Het eenmalige veldbezoek geeft een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname.

Met de gegevens uit de bureaustudie en het veldbezoek is vervolgens een inschatting gemaakt van de mogelijke effecten op beschermde soorten en beschermde gebieden. Op basis van deze inschatting is een advies opgesteld met aanbevelingen voor vervolgstappen. Nadat het eerste conceptrapport gereed was, is dit beoordeeld op inhoud en vorm door een deskundig collega. Het commentaar is vervolgens besproken en verwerkt, om zo tot een eensluidend advies te komen.

Beveronderzoek:

Het onderzoek werd uitgevoerd conform de aanwijzingen uit het kennisdocument bever (BIJ12, 2017), zoals dat door het bevoegd gezag wordt gehanteerd. Hierin wordt uitgelegd dat zichtwaarnemingen van de bever zeldzaam zijn en dat dit weinig betrouwbare resultaten geeft. Sporen van het gebruik van een gebied door een bever zijn echter relatief eenvoudig te vinden. Dit kan het best uitgevoerd worden in de periode november t/m april. In deze periode zal door middel van één veldbezoek gezocht worden naar vraatsporen aan bomen en takken, burchten, dammen, beverkanalen, uittreedplaatsen, wissels en geursporen. Hierdoor kan de functie van het gebied voor de bever goed in kaart gebracht worden en kan getoetst worden of de voorgenomen plannen een negatief effect kunnen hebben op deze functie(s).

Het veldbezoek heeft in dit geval in de eerste week van juni plaatsgevonden. De begroeiing was daarom iets hoger dan gewenst. In het plangebied is echter geen sterke rietkraag aanwezig en over het hele plangebied en de omgeving ervan kon langs de waterkant gelopen worden en kon goed naar sporen worden gezocht. Aangezien de bever in juni nog steeds zeer actief is en er geen sporen over het hoofd gezien zullen worden door te dichte begroeiing, wordt voldaan aan de eisen van het kennisdocument van de bever en kan met voldoende zekerheid de functie van het plangebied voor de bever in kaart gebracht worden.

4 Resultaat

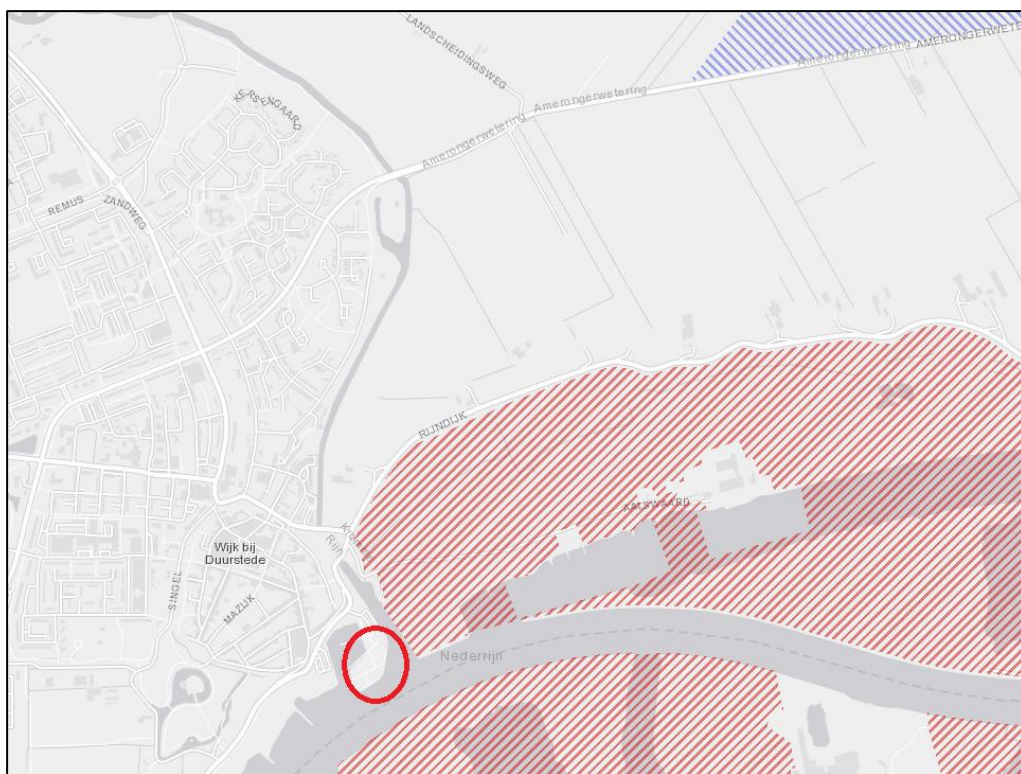
4.1 Gebiedsbescherming

4.1.1 *Wet natuurbescherming*

Het plangebied ligt niet in een gebied dat in het kader van de Wet natuurbescherming is aangewezen (zie navolgende afbeelding). De gebieden Rijntakken en Kolland & Overlangbroek liggen in de directe omgeving van het plangebied. Met de realisatie van de horecaboot is het mogelijk dat er een toename van stikstofdepositie op de Natura 2000 plaatsvindt. Dit is getoetst met behulp van een Aerius stikstofberekening (SAB, 2022). Uit de berekening komt dat er geen significante toename van stikstofdepositie op de Natura 2000 teweeg gebracht zal worden door de voorgenomen plannen. Negatieve effecten door bijvoorbeeld verzuring en vermesting zijn daarom op voorhand uitgesloten.

Voor de overige effecten is het alleen mogelijk dat enige verstoring van licht optreedt voor de meervleermuis in de Rijntakken. Uit het vleermuisonderzoek van 2018 (SAB, 2018) blijkt echter dat er geen vliegroute van de meervleermuis in de buurt van het plangebied aanwezig is. Het nabijgelegen deel van de Rijntakken is aangewezen als Vogelrichtlijngebied, maar heeft voor het grootste deel geen vegetatietype toegewezen gekregen. Er ligt allen op 200 meter ten noordoosten van het projectgebied een stuk met vegetatietype ZGLg11 – Kamgrasweide & Bloemrijk weidevogelgrasland van het rivieren- en zeekleigebied. Voor dit vegetatietype liggen instandhoudingsdoelen voor de kwartelkoning. Door de afstand en omdat er geen directe effecten op het betreffende gebied komen, zijn negatieve effecten op deze instandhoudingsdoelen op voorhand uitgesloten. Aangezien in de invloedszone van het project verder geen vegetatietypen aangewezen zijn, kunnen er ook geen instandhoudingsdoelen in het geding komen door de voorgenomen plannen.

Verstoring van andere instandhoudingsdoelen is vanwege de aard van de ingreep niet aan de orde. Negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden door de voorgenomen plannen zijn op voorhand uitgesloten.

Globale ligging van het plangebied (rood omkaderd) ten opzichte van Rijntakken (rood) en Kollant & Overlangbroek (blauw). Bron: Natura 2000 Network Viewer. Bewerking: SAB.

4.1.2 Natuurnetwerk Nederland

Een groot deel van het water en een strookje van de oever binnen het plangebied liggen binnen Natuurnetwerk Nederland (zie navolgende afbeelding). Verder liggen er delen van het Natuurnetwerk Nederland direct rondom de grenzen van het plangebied. De dichtstbijzijnde groene contour ligt op ongeveer 1,5 kilometer ten zuidwesten van het plangebied. Weidevogelkerngebieden, of Waterparels liggen niet in de omgeving van het plangebied.

Het natuurnetwerk kent in de provincie Utrecht geen externe werking. Gezien er geen ontwikkelingen plaatsvinden op de oevers of in het water wat binnen het NNN ligt, leidt de voorgenomen ingreep niet tot vermindering van de oppervlakte, kwaliteit of samenhang van de aanwezige natuur. De voorgenomen ingreep zal geen effect op de wezenlijke waarden en kenmerken van deze gebieden hebben. De bescherming van deze gebieden staat de uitvoering van het plan niet in de weg.

Globale ligging (van de uitbreidingen) van de stedelijke functies (rood) ten opzichte van Natuur-netwerk Nederland. Bron: Provincie Utrecht. Bewerking: SAB.

4.2 Soortenbescherming

In deze paragraaf beschrijven wij de beschermde soorten die mogelijk aanwezig kunnen zijn in of nabij het plangebied. Zoals beschreven in paragraaf 2.2, geldt voor een aantal meer algemeen voorkomende beschermde soorten zoogdieren en amfibieën een provinciale vrijstelling van de verboden in de wet, bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. In deze paragraaf wordt met name aandacht besteed aan de beschermde soorten waarvoor een dergelijke vrijstelling niet geldt.

4.2.1 Planten

De vaatplanten die zijn beschermd middels de Wet natuurbescherming betreffen veelal zeldzame soorten, waarvan de meeste Rode Lijst-soorten, met specifieke groeiplaatsen in met name stabiele en natuurlijke biotopen, zoals bossen, zeeduin, kalkgraslanden, beekdalen, veengronden en moerassen. Ook is een aantal soorten beschermd die groeit op oude en verweerde muren en zijn enkele zeldzame akkerplanten beschermd. Een deel van de beschermde planten komt alleen voor in Zuid-Limburg. Veel soorten komen voornamelijk voor op kalkhoudende en voedselarme grond (Sparrus et al. 2012). Naast de beschermde vaatplanten zijn er twee mossoorten beschermd. Beide soorten zijn zeer zeldzaam. Tonghaarmuts is in Nederland gevonden in vochtige, jonge wilgenbossen en in jonge aanplant van zomereik. Geel schorpioenmos groeit op moskussens op weinig substraat (Janssen en Schaminee 2004, verspreidingsatlas.nl).

De muurbloem komt in de omgeving van het plangebied voor. Deze soort komt voor op rotsachtige plaatsen (rotswanden), klippen, mijnsteenbergen, afgravingen (oude steengroeven), kademuren, kerkhofmuren, oude stadsmuren en ruïnes. De kade waar de horecaboot zal worden aangelegd is gecontroleerd op geschikte groeiplaatsen voor de muurbloem. Deze zijn niet aangetroffen. In deelgebied 1 en 2 van het plangebied is

sprake van kruidenrijk grasland met hierin onder andere paardenbloem, duizendblad, akkerdistel en koolzaad. Dergelijke planten groeien op voedselrijke en regelmatig bewerkte grond. Beschermde planten worden in een dergelijk biotoop niet verwacht. Een nader onderzoek naar beschermde planten is daarom niet noodzakelijk.

4.2.2 Bever

Bevers zijn knaagdieren die leven in en nabij het water, waar ze hun voedsel zoeken en hun schuilplaatsen maken. De bever heeft een voorkeur voor rustige rivieren en meren omzoomd door broekbossen met bomen als wilg en es. Bos op de oever is een vereiste, open of rotsige oevers worden vermeden. Als schuilplaats wordt een hol gegraven of een burcht van takken en modder gemaakt. Daarnaast gebruiken bevers regelmatig legers om de dag door te brengen. Het leger van de bever is een plek met platgetrapte vegetatie of een kuiltje, soms bekleed met houtsnippers (zoogdiervereniging.nl).

Omdat voorafgaand aan de actualisatie van de quick scan al bekend was dat de bever in de omgeving voorkomt heeft er gericht onderzoek naar de bever plaatsgevonden. Er is eerst in het plangebied en vervolgens in de omgeving gezocht naar sporen zoals glijbanen, vraatsporen, uitwerpselen en burchten. De bever is volgens verspreidingsgegevens van de NDFF éénmalig in 2022 in het plangebied waargenomen, direct naast de aanlegsteiger voor de horecaboot. Het ging om een foeragerende bever. De overige waarnemingen van de afgelopen 3 jaar zijn allemaal ten oosten van het plangebied gedaan rondom de woonboten en verder in de uiterwaarden ten oosten van Wijk bij Duurstede.

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen sporen van de bever aangetroffen. Er waren geen afgeknaagde takken, glijbanen, burchten of uitwerpselen aanwezig. Rondom de woonboten ten oosten van het plangebied zijn wel enkele afgeknaagde wilgen aangetroffen (zie onderstaande afbeelding). Wilg is een belangrijke voedselsoort voor de bever. Daarom is het te verwachten dat bevers dit gebied als foerageergebied gebruiken. Daarnaast werden op enkele plekken glijbanen en uitwerpselen gevonden. Er zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen waargenomen. Deze zijn ook moeilijk waar te nemen, aangezien de ingang een groot deel van het jaar onder water is. Het is door de hoeveelheid sporen echter wel zeer waarschijnlijk dat in de omgeving van de woonboten een vaste rust- en verblijfplaats van de bever aanwezig is.

Beversporen in de omgeving van de woonboten.

Het is duidelijk dat het gebied direct ten oosten van het plangebied het kernleefgebied is van een bever. Daarnaast is duidelijk dat de bever zeer incidenteel in het plangebied te vinden is, maar dit geen deel uitmaakte van zijn essentiële leefgebied. Daarnaast zijn de voorgenomen plannen weinig ingrijpend voor de functie van het plangebied en de directe omgeving voor de bever. Er zal een kleine toename zijn van geluid en licht door de aanwezigheid van de horecaboot, maar dit zal niet veel meer zijn dan de verstoring die nu aanwezig is door de auto's, de woonboten en de festivals die op het terrein plaatsvinden. Het is daarom op voorhand uitgesloten dat de voorgenomen plannen een negatief effect hebben op de essentiële elementen van het leefgebied van de bever.

4.2.3 Overige grondgebonden zoogdieren

Beschermden grondgebonden zoogdieren komen voornamelijk voor in natuurlijke- of half-natuurlijke habitats zoals bos, heide of kleinschalig agrarisch landschap. Een aantal soorten is zeer zeldzaam en komt alleen in Zuid-Limburg voor. Dit geldt voor hamster, hazelmuis, eikelmuis, molmuis, lynx en wilde kat. Ook de wolf is zeldzaam en is in Nederland zwervend aanwezig, in met name het oosten van het land. Andere soorten, zoals bever, boommarter, das, eekhoorn, steenmarter, waterspitsmuis en wild zwijn komen algemener voor. Met name eekhoorn en steenmarter worden ook regelmatig in meer stedelijk gebied aangetroffen, deze komen in de omgeving echter niet voor (Lange et al. 2003, verspreidingsatlas.nl).

Het terrein bestaat uit een grotendeels kort gemaaid grasland. Dekking of schuilgelegenheid van struweel of andere beschutting biedende landschapselementen is niet aanwezig. In de omgeving van het plangebied zijn de das en de bever waargenomen.

De das leeft in allerlei soorten biotopen en heeft een voorkeur voor een kleinschalig landschap, met akkers, bosjes, weiland en houtwallen. Leefgebied van de das moet

voldoen aan voldoende dekking, weinig verstoring, een groot voedselaanbod en een bodem waarin ze goed kunnen graven, met een grondwaterstand van tenminste 1,5 m onder het maaiveld. Dassen leven overdag in burchten, die ze zelf graven en die vaak zijn gelegen in bosjes of houtwallen nabij gras- en akkerland (zoogdiervereniging). Een geschikte leefomgeving voor de das is niet in of direct rondom het plangebied aanwezig. Burchten zijn niet in plangebied aanwezig. De das is daarom niet in het plangebied te verwachten. Nader onderzoek is niet noodzakelijk.

4.2.4 Vleermuizen

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komen de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis in de buurt van het plangebied voor. Ook de meervleermuis is in de omgeving van het plangebied te verwachten. Alle vleermuissoorten, alsmede hun verblijfplaatsen, essentiële foerageergebieden en vliegroutes zijn beschermd volgens de Wet natuurbescherming.

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten zoals gewone dwergvleermuis en boombewonende soorten als rosse vleermuis en watervleermuis. Daarnaast bestaan soorten die van beide elementen gebruikmaken. Daarbij is ook onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten zoals de gewone dwergvleermuis verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen, etc.). Andere soorten als de rosse vleermuis verblijven jaarrond in bomen (in holten, holen en achter loshangend schors). De watervleermuis overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders en verblijft in de zomerperiode in boomholten (Dietz et al. 2011).

Gebouwbewonende vleermuissoorten

Gebouwbewonende vleermuizen hebben hun verblijfplaats achter bijvoorbeeld gevelbetimmering, in spouwmuren, achter dakbeschot, achter luiken en in schoorstenen (BIJ12 2017a, Dietz et al. 2011). Binnen de verschillende deelgebieden is het huidige sanitair gebouw de enige bebouwing. In dit gebouw zijn geen kieren of andere openingen aanwezig waar een gebouwbewonende vleermuis een verblijfplaats zou kunnen maken. Verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen kunnen daarom worden uitgesloten in het plangebied.

Boombewonende vleermuissoorten

Boombewonende soorten worden gevonden in holten en spleten in bomen en achter loshangend schors. Bomen dienen hiervoor een zekere diameter en leeftijd te hebben. Zo hebben vleermuizen genoeg ruimte in de boom. Grofweg zijn hardhout bomen als eik en beuk jonger dan 60 jaar en zachthout bomen jonger dan zo'n 30 jaar voor een spechtenhol nog niet geschikt (Zoogdiervereniging & Probos 2012). In het plangebied zijn geen bomen aanwezig. Verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen kunnen daarom worden uitgesloten in het plangebied.

Essentieel foerageergebied

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen leven van insecten. Zij foerageren daarom op plaatsen waar veel insecten aanwezig zijn. Voorbeelden van veel voorkomende foerageergebieden zijn openingen op kruinhoogte tussen bomen, boven water

en in de luwte van dijken. Als een dergelijk foerageergebied van zeer groot belang is voor vleermuizen van een bepaalde verblijfplaats, kan gesproken worden van een essentieel foerageergebied. Als een dergelijk foerageergebied verloren zou gaan, zou de voedselvoorziening van deze vleermuizen verdwijnen, waardoor ze de verblijfplaats moeten verlaten. Het verdwijnen van het foerageergebied leidt zo tot het niet meer functioneren van de verblijfplaats. Dergelijk essentieel foerageergebied is beschermd.

Mogelijk gebruiken enkele vleermuizen het grasland of het water om boven te foerageren. Het is echter uit te sluiten dat het plangebied essentieel foerageergebied bevat. Het plangebied heeft een geringe afmeting en ligt in het buitengebied en aan de Rijn. Hierdoor is er in de omgeving meer dan voldoende alternatief hoogwaardig foerageergebied aanwezig waar vleermuizen voedsel kunnen vinden.

Essentiële vliegroutes

Om zich van hun verblijfplaatsen naar hun foerageergebied te verplaatsen worden door een aantal soorten steeds dezelfde lijnvormige elementen gebruikt. Bijvoorbeeld de gewone dwergvleermuis gebruikt vaak bomenrijen waaraan het zich kan oriënteren. Als een dergelijke route verdwijnt of onderbroken wordt, vervalt deze mogelijkheid om van verblijfplaats naar foerageergebied te komen. Vleermuizen moeten dan een alternatieve route zoeken. Als dit niet mogelijk is en als de vliegroute door veel vleermuizen wordt gebruikt, kan dit een groot negatief effect op de vleermuizenpopulatie in het gebied hebben (Limpens et al. 2004). Daarom zijn dergelijke vliegroutes beschermd. Deelgebied 3 ligt in de Oude-Rijn. Grote rivieren zoals de Rijn zijn veel gebruikte vliegroutes voor vleermuizen zoals de watervleermuis en meervleermuis. De aan te leggen horecaboot kan doormiddel van kunstmatige verlichting de vliegroute verlichten. Verschillende soorten vleermuizen zijn erg gevoelig voor kunstmatige verlichting. Een toename van verlichting langs een mogelijke vliegroute kan er voor zorgen dat deze vliegroute zijn functionaliteit (deels) verliest. Uit het vleermuisonderzoek van 2018 (SAB, 2018) blijkt echter dat er geen vliegroute van vleermuizen in de buurt van het plangebied aanwezig is. Over het algemeen zijn natuuronderzoeken drie jaar geldig. Echter als er geen grote veranderingen in en rondom het plangebied hebben plaatsgevonden is een natuuronderzoek langer geldig (Raad van State, 2018).

Om te onderzoeken of er grote veranderingen zoals ruimtelijke ontwikkelingen hebben plaatsgevonden in of rondom het plangebied, zijn de luchtfoto's van 2018 tot en met 2023 met elkaar vergeleken. In navolgende afbeeldingen zijn de luchtfoto's uit 2018 en 2023 weergegeven.

Het plangebied in 2018.

Het plangebied in 2023.

Door de luchtfoto's te vergelijken met elkaar komt duidelijk naar voren dat er geen significante veranderingen hebben plaats gevonden zowel in als rondom het plangebied. De oevers van de rivier zijn onveranderd gedurende de vijf jaar (2018-2023). Ook de haven en het omliggende groen is onveranderd.

Gezien er geen significante veranderingen hebben plaatsgevonden sinds 2018, is het vleermuisonderzoek uit 2018 nog houdbaar. Het is daarom uitgesloten dat een essentiële vliegroute aanwezig is en dat dus essentiële vliegroutes van vleermuizen verstoord worden door de voorgenomen plannen.

4.2.5 Vogels

Vogelsoorten met niet jaarrond beschermde nesten

Het plangebied zal worden gebruikt door algemene stadsvogels zoals merel, lijster, kauw en andere soorten. Er staan geen bomen in het plangebied. Daarnaast wordt het plangebied nu recreatief gebruikt waardoor er een redelijk hoge mate van verstoring in het plangebied aanwezig. Nesten zijn daarom niet in het plangebied te verwachten. Wel is het mogelijk dat in het wilgenbosje direct ten noordoosten van het plangebied vogels tot broeden komen. Ten tijde van het veldbezoek zijn er geen nesten in deze bomen aangetroffen.

Om te voorkomen dat bij de werkzaamheden eventueel aanwezige nesten van broedende vogels worden beschadigd, adviseren wij deze werkzaamheden buiten de broedperiode te starten. Als vogels op zoek gaan naar een geschikte broedlocatie en merken dat het plangebied en de directe omgeving te verstorend zijn, zullen ze een andere locatie zoeken. Daarnaast kan ook in de broedperiode gestart worden met de werkzaamheden. Dan dient aantoonbaar te worden vastgesteld door een expert op het gebied van vogels dat met de ruimtelijke ontwikkeling geen nesten vernield worden. De broedperiode van vogels loopt globaal van half maart tot half augustus, maar de nesten van vogels die buiten deze periode broeden zijn ook beschermd.

Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Naast de reguliere bescherming in het broedseizoen zijn er verschillende vogelsoorten van wie de nesten jaarrond worden beschermd. Deze jaarrond beschermde status is vanwege verschillende redenen. Zo zijn er soorten die het hele jaar gebruik maken van het nest. Daarnaast zijn er koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn. Ook zijn er soorten die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die nauwelijks in staat zijn zelf een nest te maken. Hieronder wordt in meer detail beschreven of en in welke mate het gebied geschikt kan zijn voor de betreffende soorten.

Huismussen broeden in kieren en spleten van bebouwing en tevens vaak onder (golvende) dakpannen. Een geschikte leefomgeving van de huismus bestaat uit een combinatie van een geschikte nestgelegenheid, voedsel, drinkwater en voldoende dekking in de vorm van stekelige of groenblijvende struiken. Voornamelijk plekken waar bebouwing wordt afgewisseld met groenvoorzieningen herbergen hoge dichtheden aan huismussen (BIJ12, 2017c).

Het sanitairgebouw in deelgebied 1 is de enige bebouwing in het plangebied. Dit gebouw heeft een plat dak en geen kieren waarin in huismussen tot broeden kunnen komen. Daarnaast zijn er tijdens het veldbezoek geen huismussen in het plangebied waargenomen. Huismussen zijn zeer honkvast en blijven altijd in de directe omgeving van hun nestplaats. Mogelijk gebruiken enkele huismussen de kruidenrijke graslanden in de twee noordelijke deelgebieden om voedsel te vinden. Echter, er is in de omgeving meer dan voldoende alternatief gebied aanwezig waar huismussen voedsel kunnen vinden. Een nader onderzoek naar de huismus wordt om die reden niet noodzakelijk geacht.

Gierzwaluwen broeden in Nederland in stedelijk gebied. Ze broeden in kolonies, onder daken en in gebouwen. Veel gebruikte nestlocaties zijn onder scheefliggende of kapotte dakpannen, onder nokpannen, in gaten en kieren onder de dakrand en bij dakkapellen, daar waar het zink overloopt van de dakkapel naar de dakpannen. Daarnaast worden soms kunstmatige nestkasten of nestpannen, gaten in muren, gaten achter regenpijpen of ventilatieschachten als broedlocatie gebruikt. Nestlocaties dienen een vrije uitvliegroute op minimaal enkele meters boven de grond te hebben. Daken dienen verder minimaal een hellingshoek van 45 graden te hebben om als nestlocatie geschikt te zijn (BIJ12 2017). In het sanitairgebouw zijn geen mogelijkheden voor gierzwaluwen om te broeden aanwezig. Nestplaatsen van de gierzwaluw zijn daarom uitgesloten in het plangebied.

Andere vogelsoorten waarvan het nest jaarrond is beschermd, nestelen op hoge gebouwen (slechtvalk), onder dakpannen of in kieren van gebouwen, op richels van bergen of steengroeven en soms op oude roofvogelnesten (oehoe), langs stromende beken (grote gele kwikstaart), in hoge bomen in bos of boomgroepen (buisard, roek, havik, sperwer, wespandief, zwarte wouw), in oude nesten van kraaien en roofvogels in boomgroepen (boomvalk) in oude nesten van kraaien en roofvogels in vooral naaldbomen (ransuil), in holtes in bomen en in gebouwen in het landelijk gebied (steenuil), in nissen van kerktorens of in andere toegankelijke gebouwen in agrarisch gebied (kerkuil) of op speciale nestpalen (ooievaar) (SOVON 2002, vogelbescherming.nl, sovon.nl). Deze elementen zijn niet in het plangebied aanwezig. Nesten van deze vogelsoorten zijn daarom niet in het plangebied te verwachten.

4.2.6 Reptielen

Reptielen komen in ons land voornamelijk voor op de hogere zandgronden, in duin-, bos- of heidegebieden. De ringslang komt daarnaast ook voor in veengebieden en laat zich ook in meer stedelijk gebied zien. Deze soort komt vooral voor ten noorden van de grote rivieren. De muurhagedis is gebonden aan warme, stenige plekken en leeft in Nederland vooral in Maastricht en is daarnaast op verschillende plaatsen uitgezet. (Creemers en van Delft 2009).

De ringslang komt in de omgeving van het plangebied voor. De ringslang is sterk gebonden aan waterrijke habitats. De soort komt voor ten noorden van de grote rivieren en wordt vooral aangetroffen in laagveengebieden, natte heideterreinen en waterrijke zandgronden. Maar de soort komt ook voor op verhoogde terreinen zoals dijken, spoorbanen of struwelen. Belangrijk hierbij is de aanwezigheid van natuurlijke oevers met open plekken en ruigte zodat deze zowel zongelegenheden als schuilplaatsen bieden. Veel meer dan andere in Nederland levende reptielen wordt de soort ook in bebouwde omgeving en in agrarisch gebied aangetroffen. Leefgebieden van de ringslang hebben meestal veel ruimtelijke variatie en kleinschaligheid (Creemers & van Delft). Het plangebied ligt aan het water. De kades hier hebben echter hoge oevers en schuilplaatsen in de vorm van ruigte zijn niet in het plangebied aanwezig. De deelgebieden die op het land liggen, liggen direct naast een parkeerplaats en zijn daarom onderhevig aan hoge mate van verstoring. De ringslang is daarom niet in het plangebied te verwachten.

Ook voor andere reptielen ontbreekt het in het plangebied aan het vereiste habitat. Reptielen zijn daarom niet in het plangebied te verwachten.

4.2.7 Amfibieën

Beschermden amfibieën waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt, komen voornamelijk voor in en nabij vennen, poelen en slootjes, met helder en schoon water, in heide-, veen- en bosgebied en in de uiterwaarden. De rugstreeppad is ook in de duinen aanwezig. De geelbuikvuurpad, vuursalamander en vroedmeesterpad worden bijna uitsluitend in Zuid-Limburg aangetroffen (Creemers en van Delft 2009, verspreidingsatlas.nl).

Geschikt biotoop voor amfibieën is niet in de omgeving aanwezig. Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komen de kamsalamander en de rugstreeppad in de buurt van het plangebied voor. In het plangebied liggen echter geen poelen, vennen of vijvers. In grote rivieren komen amfibieën niet voor. Deze en andere soorten waarvoor geen vrijstelling geldt zijn dan ook niet in het plangebied te verwachten.

Enkel algemeen voorkomende amfibiesoorten zoals bruine kikker en gewone pad kunnen niet volledig worden uitgesloten in het projectgebied. Deze soorten zijn weinig veeleisend aan hun leefomgeving en komen wijdverspreid voor. Voor deze soorten geldt echter een vrijstelling van de verboden in de Wet natuurbescherming bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Een overtreding van de Wet natuurbescherming is niet te verwachten bij aanwezigheid van deze soorten en nader onderzoek naar deze soorten is niet noodzakelijk.

4.2.8 Vissen

De beschermde vissoorten zijn veelal zeldzaam voorkomende soorten gebonden aan helder, stromend water van beekjes of rivieren. Een uitzondering hierop is de grote modderkruiper die vooral leeft in langzaam stromend water van sloten, vennen of plassen. De soort komt daar voor op plekken met veel onderwatervegetatie en een goed ontwikkelde waterbodem (Janssen en Schamineé 2004, verspreidingatlas.nl).

Het is mogelijk dat er beschermde vissen in de Neder-Rijn nabij de aanlegplaats van de horecaboot voorkomen. Voor de aanleg van de boot zijn echter geen werkzaamheden aan de Rijn noodzakelijk. Het enkel aanleggen van een boot zal geen effect hebben op de staat van instandhouding van eventueel voorkomende beschermde vissen. Nader onderzoek naar beschermde vissen is derhalve niet noodzakelijk.

4.2.9 Insecten en andere ongewervelden

Beschermden insectensoorten en andere beschermde ongewervelden zijn veelal zeldzaam en eisen een specifiek habitat. Beschermde vlindersoorten komen vooral voor in kruidenrijke en soortenrijke graslanden, heiden, venen en (vochtig) bos (Bos et al., 2006). Beschermde libellensoorten leven met name in veengebieden, nabij beekjes of rivieren en bij vennen op de hogere zandgronden (Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002). Beschermde keversoorten zijn gebonden aan oude, rottende bomen in bosgebieden of komen zeldzaam voor in (groter) permanent, helder open water van goede kwaliteit op veengrond (eis-nederland.nl, Janssen en Schamineé, 2004). De Europese rivierkreeft is in ons land nog maar van één plek bekend, op landgoed Warnsborn bij Arnhem. De Bataafse stroommossel is uit ons land verdwenen en de platte schijfhoren komt lokaal voor in laagveengebieden en het rivierengebied, in

helder, stilstaand of zeer zwak stromend water met rijke plantengroei, in zowel meren, sloten als plassen (anemoon.org, verspreidingsatlas.nl).

De rivierrombout en de sleedoornpage komen in de omgeving van Wijk bij Duurstede voor. De rivierrombout komt voor langs grote rivieren, daar waar zand en slib wordt afgezet. In en langs het plangebied is geen sprake van dergelijke afzetplaatsen. De rivierrombout is daarom niet in het plangebied te verwachten. De sleedoornpage is een vlindersoort die de eitjes legt op sleedoornstruiken. Sleedoornstruiken zijn echter niet in of rond het plangebied aangetroffen. Daarom is uit te sluiten dat er voortplantingsgebied van deze soort in het plangebied aanwezig is. Beschermd insecten en andere ongewervelden zijn daarom niet te verwachten in het plangebied.

4.3 Bescherming houtopstanden

Bij deze ruimtelijke ontwikkeling wordt geen houtopstand geveld waarop het beschermingsregime van de Wet natuurbescherming van toepassing is want er worden geen bomen of struiken geveld. De bescherming van houtopstanden vormt dan ook geen beperking voor de beoogde ruimtelijke ontwikkeling.

5 Conclusie en advies

In deze quick scan is onderzocht of er beschermde natuurwaarden, volgens de nu geldende natuurwet- en regelgeving, aan- of afwezig zijn in het plangebied. Ook is nagegaan of de ruimtelijke ontwikkeling die mogelijk wordt gemaakt, negatieve effecten kan hebben op beschermde natuur buiten het plangebied.

5.1 Gebiedsbescherming

Het plangebied ligt nabij het Natura 2000-gebied Rijntakken en Kolland & Overlangbroek. Op basis van een Aerius stikstofberekening is uitgesloten dat verzuring of vermesting in de Natura 2000 op kan treden door een toename van stikstofdepositie. Overige nadelige effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000 zijn ook op voorhand uitgesloten. Nader onderzoek in de vorm van een voortoets is niet noodzakelijk.

Uit voorliggend onderzoek blijkt dat een deel van de oever en het water in het plangebied in het Natuurnetwerk Nederland ligt. Gezien er geen ontwikkelingen plaatsvinden op de oevers of in het water wat binnen het NNN ligt, leidt de voorgenomen ingreep niet tot vermindering van de oppervlakte, kwaliteit of samenhang van de aanwezige natuur. De voorgenomen ingreep zal geen effect op de wezenlijke waarden en kenmerken van deze gebieden hebben. De bescherming van deze gebieden staat de uitvoering van het plan niet in de weg.

5.2 Soortenbescherming

Volgens de verspreidingsgegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna en algemene verspreidingsgegevens komen er verschillende grondgebonden zoogdieren, reptielen, amfibieën, ongewervelden, vleermuizen en vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten in de omgeving van het plangebied voor. Met behulp van gericht onderzoek is redelijkerwijs uitgesloten dat er vaste rust- en verblijfplaatsen of andere essentiële elementen van de bever verloren gaan door de voorgenomen plannen. Voor alle andere soorten waarvoor geen algemene vrijstelling geldt is uitgesloten dat deze in het plangebied of de directe omgeving ervan voorkomen. Wel dient te allen tijden rekening gehouden te worden met de broedperiode van algemene broedvogels en met de zorgplicht.

5.2.1 Broedperiode

Van alle van nature in Nederland in het wild levende vogels mag het nest tijdens het broeden (van start van nestbouw tot en met het uitvliegen van de jongen) niet worden beschadigd of vernield. De periode waarin de meeste vogelsoorten broeden, loopt globaal van half maart tot half augustus, maar ook broedgevallen buiten deze periode zijn gewoon beschermd.

Uit voorliggend onderzoek blijkt dat in en direct rond het plangebied vogels kunnen gaan broeden. Wij adviseren daarom, om de geplande ruimtelijke ontwikkeling buiten de broedperiode te starten. Op deze manier worden geen in gebruik zijnde nesten

beschadigd of vernield. Ook zullen vogels in en direct rond het plangebied geen nest bouwen, omdat er te veel verstoring aanwezig is.

Indien de werkzaamheden echt in de broedperiode gestart moeten worden, is nader onderzoek naar broedende vogels noodzakelijk. Kort voor de start van de werkzaamheden dient er te worden gecheckt of er broedende vogels in en direct rond het plangebied aanwezig zijn. Deze eenmalige check dient te worden gedaan door een ecooloog met kennis van vogels. Als er geen broedende vogels aanwezig zijn, kunnen de werkzaamheden starten. Als er wel een broedende vogel aanwezig is, mogen de werkzaamheden niet starten. Er dient dan met een ecooloog met kennis van vogels naar een oplossing gezocht te worden.

5.2.2 Zorgplicht

Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor alle natuur en in het wild levende dieren, planten en hun directe leefomgeving, overeenkomstig artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Dit houdt in elk geval in dat iedereen die weet dat hij schade aan natuur gaat veroorzaken door een bepaalde handeling, hij deze handeling daarom niet uitvoert, of maatregelen neemt om schade aan de natuur door de handeling zoveel mogelijk te voorkomen. Probeer bijvoorbeeld bij de ruimtelijke ingreep zoveel mogelijk bomen, struiken en overig groen te behouden. Werken buiten de winterperiode voorkomt dat dieren die in winterrust zijn verstoord of gedood worden. Wanneer verlichting wordt geplaatst, probeer uitstraling van licht naar de omgeving zoveel mogelijk te beperken, om verstoring van diersoorten te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld door verlichting te beperken tot die plekken waar licht noodzakelijk is, lage en gericht armaturen te gebruiken in plaats van rondstralende armaturen en lampen goed te richten.

5.3 Bescherming houtopstanden

Bij deze ruimtelijke ontwikkeling wordt geen houtopstand geveld waarop de regels van de Wet natuurbescherming van toepassing zijn. De bescherming van houtopstanden vormt dan ook geen beperking voor de beoogde ruimtelijke ontwikkeling.

5.4 Vervolgstappen

- Houd rekening met broedende vogels
- Houd rekening met de zorgplicht

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

BIJ12. 2017a. Kennisdocument Bever *Castor fiber*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12. 2017a. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12. 2017b. Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12. 2017c. Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

Bos, F. Bosveld, M. Groenendijk, D. van Swaay, C. Wynhof, I. De Vlinderstichting. 2006. De dagvlinders van Nederland. Verspreiding en bescherming. Nederlandse fauna deel 7.

Creemers, R. van Delft, J. 2009. De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna deel 9.

Dietz, Ch. von Helversen, O. Nill, D. 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika.

Janssen, J. A. M. Schamineé, J. H. J. 2004. Europese Natuur in Nederland. Soorten van de habitatrichtlijn.

Lange, R. Twisk, P. van Winden, A. van Diepenbeek, A. 2003. Zoogdieren van West-Europa.

Limpens, H. J. G. A. Twisk, P. Veenbaas, G. 2004. Met vleermuizen onderweg. Uitgave DDW en VZZ.

Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. 2002. De Nederlandse Libellen (Odonata). Nederlandse Fauna deel 4.

Netwerk Groene Bureaus, Gegevensautoriteit Natuur, Zoogdiervereniging. 2017. Vleermuisprotocol 2017.

Ministerie EZLI. 2012. Memorie van toelichting bij Wet natuurbescherming. Kamerstuk.

Ministerie EZ. 2015. Memorie van antwoord bij Wet natuurbescherming. Kamerstuk Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Raad van State. (2018, 4 april). Uitspraak 201603506/1/A1. Geraadpleegd op 11 september 2023, van: [Uitspraak 201603506/1/A1 - Raad van State](#).

SOVON. 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Verspreiding, aantallen, verandering. Nederlandse Fauna deel 5.

Sparrus, L. Odé, B. Beringen, R. Basisrapport Rode Lijst Vaatplanten 2012 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. FLORON rapport 57.

Zoogdiervereniging & Probos. 2012. Laanbeheer en vleermuizen; met oog voor veiligheid en cultuurhistorie; met bijdragen van E. A. Jansen, M. H. A. van Benthem, C. de Groot, P. Twisk & H. J. G. A. Limpens.

Websites

www.anemoon.org

www.aerius.nl

www.eis-nederland.nl

www.ndff.nl

www.ravon.nl

www.sovon.nl

www.synbiosys.alterra.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.vogelbescherming.nl

Bijlage 1. Wettelijk kader

Gebiedsbescherming

Inleiding

Op grond van artikel 2.1 van de Wet natuurbescherming kunnen natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna, door de Minister worden aangewezen ter uitvoering van de Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijn, de zogeheten Natura 2000-gebieden. Ook kan de Minister op grond van deze wet in enkele specifieke gevallen bijzondere nationale natuurgebieden aanwijzen. De Wet natuurbescherming draagt Gedeputeerde Staten daarnaast op, om in hun provincie te zorgen voor een landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland. De bescherming van dit natuurnetwerk wordt geregeld bij provinciale verordening. Daarnaast kunnen provincies bij provinciale verordening andere gebieden met bijzondere natuurwaarden beschermen, genaamd bijzondere provinciale natuurgebieden en bijzondere provinciale landschappen. Hieronder wordt een toelichting gegeven bij de verschillende vormen van gebiedsbescherming.

Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden

Voor alle Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden geldt op basis van artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze gebieden. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor deze gebieden zoveel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht. Uit de Memorie van Toelichting blijkt, dat de Wet natuurbescherming, buiten de zorgplicht, al voldoende instrumenten bevat om schadelijke handelingen in Natura 2000-gebieden te beperken. Deze zorgplicht is daarmee primair bedoeld om de eigen verantwoordelijkheid vast te leggen, die een ieder heeft voor een zorgvuldige omgang met de natuurwaarden in Natura 2000-gebieden.

Natura 2000-gebieden

Bij de aanwijzing van een Natura 2000-gebied worden voor het gebied instandhoudingsdoelstellingen voor te beschermen soorten en/ of habitats vastgesteld. Conform artikel 2.7, lid 2 van de Wet natuurbescherming is het verboden om zonder vergunning projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op deze instandhoudingsdoelstelling van een Natura 2000-gebied, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een significant verstrend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Verder geldt dat een plan, dat afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, door een bestuursorgaan pas vastgesteld kan worden indien een passende beoordeling is gemaakt (artikel 2.7 lid 1).

Voor een plan of een project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, en dat afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, dient een passende beoordeling gemaakt te worden, van de gevolgen voor het Natura 2000-gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen. Blijkt uit de

passende beoordeling dat er geen aantasting plaatsvindt van de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied, dan kan het betreffende plan worden vastgesteld, of kan voor de projecten door Gedeputeerde Staten een vergunning worden verleend. In bepaalde gevallen kan, ondanks dat uit de passende beoordeling blijkt dat aantasting van de natuurlijke kenmerken mogelijk is, een plan toch worden vastgesteld of kan een vergunning toch worden verleend. Er dient dan te worden voldaan aan de zogeheten ADC criteria. De ADC criteria houden in: i) dat er geen alternatieve oplossingen zijn, ii) dat er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang en iii) dat de nodige compenserende maatregelen worden getroffen.

Bijzondere nationale natuurgebieden

In uitzonderlijke gevallen kan de Minister, op grond van artikel 2.11, bijzondere nationale natuurgebieden aanwijzen. De Minister kan dit doen voor een gebied dat is of wordt aangemeld als Habitatrichtlijngebied, maar nog niet definitief is aangewezen. Ook kan het voor een gebied dat nog geen onderdeel is van het Natura 2000-netwerk, maar waar compenserende maatregelen worden getroffen voor de realisatie van een project met significante gevolgen. Tot slot kan een gebied worden aangewezen in het geval dat dat noodzakelijk is in het kader van de Vogel- of Habitatrichtlijn, om een gunstige staat van instandhouding te realiseren. Ter bescherming van de bijzondere nationale natuurgebieden kan de Minister verschillende maatregelen nemen, waaronder toegangsbeperkingen tot het gebied, het gebruik maken van zijn of haar aanschrijvingsbevoegdheid en het treffen van behoud- en herstelmaatregelen in het gebied.

Natuurnetwerk Nederland

Ter bescherming van vogelsoorten, van soorten van de Habitatrichtlijn en van rode lijstsoorten dienen provincies, op basis van artikel 1.12 van de Wet natuurbescherming, zorg te dragen voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische Hoofdstructuur, EHS). De bescherming van dit netwerk gebeurt bij provinciale verordening. Daarnaast kunnen provincies bij provinciale verordening andere gebieden met bijzondere natuurwaarden beschermen, zoals weidevogelgebieden of ganzenfoeragegebied.

Voor Natuurnetwerk Nederland geldt, op basis van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening, dat ontwikkelingen niet mogen leiden tot een significante vermindering van de oppervlakte, kwaliteit of samenhang van de aanwezige natuur. Daarnaast mogen de instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van deze gebieden niet significant worden beperkt. De precieze invulling van de bescherming vervult van provincie tot provincie. In paragraaf 2.1 staat de bescherming beschreven die in dit geval van toepassing is.

Soortenbescherming

Verboden en zorgplicht

Voor een aantal soorten is door middel van verboden een beschermingsregime opgenomen in de Wet natuurbescherming. Er is een apart beschermingsregime voor Vogelrichtlijnsoorten (artikelen 3.1-3.4), voor Habitatrichtlijnsoorten (artikelen 3.5-3.9) en voor andere soorten (artikelen 3.10 en 3.11).

Naast de beschermde plant- en diersoorten geldt op basis van artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming voor al de in het wild levende soorten ook een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor aanwezige soorten zoveel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

Vogelrichtlijnsoorten

Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant: het is verboden om van nature in Nederland in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen, het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van deze soorten te beschadigen of te vernielen of nesten van vogels weg te nemen. Ook is het verboden deze soorten opzettelijk te storen wanneer dit van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort.

De verboden in de wet zorgen voor een goede bescherming van nesten van alle in het wild levende vogelsoorten tijdens het broedseizoen. Globaal loopt het broedseizoen van half maart tot half augustus, maar ook de nesten van broedende vogels buiten deze periode zijn beschermd. Daarnaast zijn van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd, dus ook als ze niet als broedlocatie worden gebruikt. Het betreft dan over het algemeen soorten die hun nest het gehele jaar als verblijfplaats gebruiken of soorten die niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Habitatrichtlijnsoorten

Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant: het is verboden om soorten van de Habitatrichtlijn en van de verdragen van Bonn en Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden, te vangen of te verstoren, om eieren opzettelijk te vernielen, om voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en om planten van de Habitatrichtlijn en van het verdrag van Bern opzettelijk te ontwortelen of te vernielen.

Andere soorten

Naast de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten worden in de wet een aantal diersoorten en plantensoorten beschermd. Voor deze soorten zijn bij ruimtelijke ingrepen de volgende verboden relevant: het is verboden de beschermde diersoorten opzettelijk te doden of te vangen en om de vaste voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en het is verboden om de beschermde plantensoorten opzettelijk te plukken, ontwortelen of te vernielen.

Opzetvereiste

Bij veel van de hierboven genoemde verboden is er sprake van een opzetvereiste. Zo is het verboden om vogelnesten *opzettelijk* te beschadigen. In de wet wordt bij deze opzet uitgegaan van 'voorwaardelijke opzet'. Bij voorwaardelijke opzet is men zich bij het handelen bewust van de mogelijke negatieve consequenties, terwijl men de handeling toch uitvoert. Een voorbeeld van voorwaardelijke opzet is iemand die in het voorjaar een boom omzaagt en daarbij 'per ongeluk' een vogelnest beschadigt. De persoon had niet de opzet dit nest te beschadigen. Maar in de broedtijd van vogels is er wel een aanzienlijke kans dat er in een boom een vogel nestelt. Er kan daarom toch sprake zijn van opzettelijke beschadiging van het nest; voorwaardelijke opzet.

Vrijstelling, gedragscodes en ontheffing

Provinciale Staten kunnen in een verordening een vrijstelling verlenen van de bovenstaande verboden. Zie paragraaf 2.2 voor de vrijstelling die in deze provincie van toepassing is.

Daarnaast zijn de verboden niet van toepassing op handelingen die men uitvoert in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud, wanneer men die handelingen uitvoert conform een goedgekeurde gedragscode. Gedragscodes kunnen daarbij zowel gebruikt worden voor de omgang met de Vogelrichtlijnsoorten, de Habitatrichtlijnsoorten als de andere beschermde soorten. Wel geldt voor de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten de aanvullende eis dat de handelingen die men uitvoert een wettelijk belang dienen uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Het gaat dan onder meer om handelingen in het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna.

Tot slot kunnen Gedeputeerde Staten, wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat, onder bepaalde voorwaarde een ontheffing verlenen van de verboden. Ook hierbij geldt voor Vogelrichtlijnsoorten en Habitatrichtlijnsoorten dat aan de handelingen die men verricht een wettelijk belang van de Vogelrichtlijn respectievelijk de Habitatrichtlijn ten grondslag dient te liggen.

Bescherming houtopstanden

De bescherming van houtopstanden is geregeld in hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming. Het is verboden houtopstanden geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, zonder voorafgaande melding bij de provincie. Een houtopstand is hierbij gedefinieerd als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 vierkante meter of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat. De wet schrijft verder voor dat wanneer een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, de grond binnen drie jaar moet worden herbeplant.

Bovenstaande bescherming geldt niet voor alle houtopstanden. De regels zijn niet van toepassing op houtopstanden op erven of in tuinen, op fruitbomen, op windschermen om boomgaarden, op naaldbomen bedoeld om te dienen als kerstbomen, op kweekgoed, op bepaalde beplantingen van wilgen of populieren, op bepaalde beplantingen bedoeld voor de productie van houtige biomassa en op houtopstanden binnen de, bij

besluit van de gemeenteraad, vastgelegde grenzen van de bebouwde kom. Ook voor het dunnen van een houtopstand gelden de regels niet.

De provincie kan regels stellen ten aanzien van de meldingsplicht en de plicht tot herbeplanting. Ook kan de provincie een ontheffing verlenen ten behoeve van herbeplanting op andere grond. Verder kan de provincie ontheffing verlenen en kan de provincie bij verordening vrijstelling verlenen van zowel de meldingsplicht als de plicht tot herbeplanting.